

Özel Savaş Politikaları: Zihninin ve Kültürünün İşgali

Gülbahar Gündüz

Bir Özel Savaş Politikası:
Topluma Karşı Medya -
Devlet İttifakı

Çiğdem Ertak

Kürt Çocukların Yaşamında
Savaşın Özel Halleri

Ebru Günay

Bir Özel Savaş Aracı
Olarak Dilin Polisiği

Diren Yurtsever

Hakikatçi Kadın Basıncılığı,
Özel Savaşa Karşı Toplumun
Öz Savunma Aracıdır

Öznur Değer

Tarih Yazan Cinse Dayatılan
Özel Savaş Aparatları

Saliha Aras

Özel Savaş Medyası:
'Engerekler ve Çıyanlar'

İÇİNDEKİLER

1

Bir Özel Savaş Politikası: Topluma Karşı Medya-Devlet İttifakı

Gölbahar Gündüz

6

Kürt Çocukların Yaşamında Savaşın Özel Halleri

Çiğdem Ertak

13

Bir Özel Savaş Aracı Olarak Dilin Politığı

Ebru Günay

16

Hakikatçi Kadın Basıncılığı, Özel Savaşa Karşı Toplumun Öz Savunma Aracıdır

Diren Yurtseven

19

Tarih Yazan Cinse Dayatılan Özel Savaş Aparatları

Öznur Değer

23

Özel Savaş Medyası: ‘Engerekler ve Çıyanlar’

Saliha Aras

Bir Özel Savaş Politikası: Topluma Karşı Medya-Devlet İttifakı

Gölbahar Gündüz-11 Ocak 2026

Uzun yıllardır Kürtleri aşağılayan, kadınlara karşı şiddeti neredeyse normalleştiren, mafya liderlerini sempatik ve karizmatik olarak tasvir eden, silahlı bir cinayet aleti değil de adaleti sağlayan bir teknik araç gibi sunan dizilere maruz bırakıldık

Filmler ve reklamlar sadece reyting ve kâr amaçlı mı, yoksa toplumu etkilemeye ve yönlendirmeye de hizmet etmez mi? İki seçeneğin de doğru olduğunu söyleyebiliriz. Ama biz bu meselenin pazarlama ve kâr amacını değil, daha çok yıllardır yapılan televizyon dizileri, reklamlar ve gündüz kuşağı programlarının toplumu çürütme ve yozlaştırmaya etkisini ve katkısını konuşalım.

Geçmişten bugüne film ve reklamları gözden geçirdiğimizde, bu çürüme sürecine medya ve reklamcılık sektörünün ilgisini ve etkisini görebiliriz. Birkaç örnek vermeden önce bir parantez açmakta yarar var; sosyologlar, kişi sürekli bir şey izlediğinde ya da ona sürekli odaklandığında, beyindeki sinirsel bağlantıların ve devrelerin bunu kopyaladığını söyler. Başta izlediği sahneyi absürt veya kötü olarak görse de, sürekli maruz kaldığında kişi bunu normalleştirir. Mesela filmin bir sahnesinde acı çeken birini izlediğinizde, izleyen kişinin beyinde aynı nöronlar uyarılır. Bunu “aynı nöron etkisi” olarak tanımlıyorlar. Yani hem

empati hem taklit gelişir. Özellikle yoksulluğun ve umutsuzluğun yaygın olduğu toplumlarda bu etki çok daha belirgin olur. Çünkü insanlar gündelik hayatın ağırlığından çıkış ararken, ekranda gördüklerini daha kolay içselleştirir. Zamanla bu içerikler sadece bir eğlence değil, davranış ve değerlerin şekillendiği bir rehber dönüşür. Böylece medya, maddi imkânların sınırlı olduğu toplumlarda çok daha güçlü bir yönlendirme ve normalleştirme etkisi yaratır.

Mesela neden televizyonlarda komedi ya da sitcom artık hiç yok, neden tek konu dedikodu, şiddet, savaş? Çünkü biz farkına varmadan bunlar bilinçaltımıza işlenir. Ya da neden dizilerde hiç iyilik, mutluluk, adalet temaları yok? İyilik ve adaleti sağlayanlara yazılan rollerde de her zaman “mafya babaları” vardır. Bütün bunları görsel hafızamız algılayıp normalleştirir ya da maruz kaldığımız bu propaganda bir sonraki neslin normali olur. Bir nesil, yarım asır süren bir savaşın acılarıyla yaşadı; bir nesil de kartellerin, uyuşturucunun, fuhuşun elinde mi yok olsun?

Girişte çok temel olarak çerçevesini çizdiğimiz tespiti örneklendirmek gerekirse; hep merak etmişimdir: Evlilik tekliflerinde tek taş konsepti nasıl bu kadar hayatımıza girdi? Çünkü altın ve gümüşten yapılan alyansın tarihinin çok eskilere dayandığı, hatta pagan dönemlerinde bile bazı kültürlerde gelinin parmağına ip, bez şerit, örgü veya ince ağaç dalları bağlandığı biliniyor. Dolayısıyla bu kadar köklü bir kültürün tezahürü günümüzde nasıl tek taş oldu? Girişteki sorulardan birine bu vesileyle yanıt üretmek gerekirse, kâr amacı ve kâra ulaşmak için geliştirilen bir yöntemi tartışalım. 18. yüzyılın sonlarına doğru Afrika’da çok büyük pırlanta rezervleri bulundu. Daha önce az olan ve yalnızca bir grup zenginin sahip olduğu pırlanta çoğalınca değeri düştü. Pırlanta şirketleri yıllarca pazarlama konusunda birçok girişimde bulunsa da başarılı olamıyor. İşte burada, dönemin en büyük firması De Beers öncülüğünde devreye reklam endüstrisi giriyor. 1940’lara doğru Amerika’da büyük bir kampanya başlatıyorlar. Pırlanta ile birlikte aşkı ve değeri çağrıştıran pek çok slogan üretiliyor. Bu mesajlar gazetelerde, filmlerde, ünlülerin üzerinde sürekli tekrarlanıyor. Artık tüm film ve reklamlarda evlilik teklifi tek taş yüzüklerle yapılıyor. Bir ihtiyaçtan değil, piyasayı canlandırmak ve tüketimi artırmak için tasarlanmış bir kültürel manipülasyon olarak tek taş yüzük devreye giriyor.

Yine hepimizin çok yakından tanık olduğu başka bir örnek ise pizzadır. 1989’da şirket Türkiye pazarına giriyor ancak yemek kültüründe bolca karbonhidrat olan bir ülkede fazlaca muadili olduğu için tutunamayarak geri çekiliyor. Birkaç yıl sonrasında Ninja Kaplumbağalar isimli dizi, Türkiye televizyonlarında yayımlanarak hayatımıza girdi.

Hepimiz Rafael, Donatello, Leonardo ve Michelangelo isimli kaplumbağaları hatırlarız. Bu kaplumbağalar sürekli pizza ile beslenir ve sürekli dışarıdan sipariş verirlerdi. Aslında ilk başta karakterler yaratıldığında pizza sevgisi tamamen mizansen olsa da, dizi popüler olunca pizza markaları devreye girdi. Pizza yalnızca lezzetli bir seçenek olarak hayatımıza girmedi; aynı zamanda sipariş verilerek tüketilmesi gereken bir besin olduğu da içselleştirildi. Dolayısıyla ilk pizza tutkusu gençlerde başlamış oldu; çünkü dizi kitlesi gençlerden oluşuyordu.

Türkiye’de bile yıllarca devrimciler resmî olarak “terörist”, toplumun gözünde ise “öcü” gibi gösterilmişlerdi. Birkaç popüler dizinin içerisinde solcu karakterlerin ve devrimci mücadelenin yer almasının, o dönemlerde halk arasında bu algıyı bir nebze de olsa kırdığını sanırım inkâr edemeyiz. Ancak buna karşın, solcu kadınların çoğu zaman erkeksi, estetik olarak “bakımsız” ve “cazibesiz” biçimde resmedildiğini; feminist kadınların ise sıklıkla histerik, kontrolsüz veya aşırı tepkisel gösterilmek suretiyle karikatürleştirildiğini de unutmamak gerekir. Bu tür sembolleştirmeler, muhalifliği meşru göstermekten çok, tam tersine onun anlamını bozmak, etkisini sulandırmak ve toplum gözünde karşılığını zayıflatmak amacıyla içeriklere yerleştirilir.

Dizi, sinema ve gündüz kuşağı programları yalnızca kapitalizmin daha fazla kâr elde etme amacıyla değil, devletin ideolojik aygıtlarından biri olarak toplumu yeniden organize etmenin aracı olarak da kullanılmaktadır. Kürdistan’da yoğun olarak işletilen özel savaş politikaları yürütülürken de medya, devletin ısrarla başvurduğu bir yöntem olmuştur. Faturayı yalnızca devlet aklına değil, devasa bir sermayenin üzerinde oturan ve bu medya sektöründen nemalanmakta sakınca görmeyen senaristin, yapımcının, yönetmenin ve hatta oyuncunun da sorumluluğu olduğunu belirtmek gerekir.

Uzun yıllardır Kürtleri aşağılayan, kadınlara karşı şiddeti neredeyse normalleştiren, mafya liderlerini sempatik ve karizmatik olarak tasvir eden, silahı bir cinayet aleti değil de adaleti sağlayan bir teknik araç gibi sunan dizilere maruz bırakıldık. Bugün yine bol “Kürtlük” ile soslanmış dizilerle ne yapılmaya çalışıldığını detaylı analiz etmek gerekiyor. Bahsettiğim güncel dizilerde Kürt erkeği; iki evlilik yapan, ağalık sistemine tabi olmuş, törenin en önemli toplumsal düzenleyici olduğuna inanan, kan davasıyla hukuk yürüten biri olarak tasvir edilirken; Kürt kadınları ise itaat eden, kurtarılmayı bekleyen, dışarıdaki dünyaya karşı savunmasız ve bilgisiz, neredeyse kendi başına hiçbir şey yapamayan kişiler olarak gösteriliyor.

Sanki Kürdistan’da aldığı oy oranlarıyla birinci parti olan; tüzüğünde iki evlilik yapanların, bırakın yönetici olmasını, üye olarak bile kabul edilmesine izin vermeyen; eş başkanlık ve fermuar uygulamalarıyla kamusal alanda kadınları cesaretlendiren; özgün ve özerk örgütlenme mekanizmalarıyla kadınların siyasete dâhil olma kanallarını güçlendiren DEM Parti yokmuş gibi. Sanki dünyadaki kadınların ortak sesi olan Jin, Jiyan, Azadî, Kürt kadınlarının özgürlük mücadelesinden süzülüp kadın mücadelesinin sembolü olmamış gibi. Tam olarak bu bağlamlardan baktığımızda, medyanın bize sunduğu içerikleri “erkek devlet aklı”ndan bağımsız değerlendirmenin imkânsızlığını görürüz.

Yine somut örneklerle devam edersek; uzun yıllar sonra Dersim’e gittiğimde ilk dikkatimi çeken, özel harekâtçıların ve polislerin çok genç ve genel estetik standartlara göre “fiziksel olarak biçimli” erkeklerden seçilmiş olduğuydu. 20–30 sene önce halk, askerle aynı ortamda oturmaktan bile imtina ederken, artık ortak kamusal alanlarda zaman geçiriyorlar; aynı apartmanda yaşıyorlar ve komşu oluyorlar. Oralarda görev için gelmişken geçici olarak kalmıyorlar; yerleşiyorlar, hatta kendilerine iş bile kuruyorlar.

Dolayısıyla devlet şiddeti, çeteleşme, fuhuş, uyuşturucu gibi faaliyetler sadece mahkemeler aracılığıyla korunmuyor; aynı zamanda cezasızlık ve medyanın propagandalarıyla bunların önü açılıyor. Kürtler, bir asırdır uğradıkları katliamlara rağmen köklerinden koparılamadılar; ancak özel yöntemlerle demografik yapıyı değiştirme, kültürel yozlaşma, uyuşturulmuş bir gençlik ve umutsuz, amaçsız bir toplum yaratma çabası topyekûn devam ediyor. Özülle oynuyor, kimyasını bozuyor. Çünkü özünden koparılan her şey ya bozulur ya ölür.

Bunu ortak yaşam fikrine karşı olduğumdan söylemiyorum; demokratik olmayan bir toplum ve devlet yapısıyla karşı karşıyayız. Dolayısıyla bu örneklerin her biri bir sızma aracı olarak değerlendirilebilir. Devlet, kaba ve görünür şiddet yöntemleriyle değil, sinsî ve ince hesaplarla kılcal damarlara sirayet etmeyi de ihmal etmez. Hele hele silahlar susmuşken, barış konuşulurken rehavete kapılmak bizim için en büyük tehlikedir. Çünkü mücadeleye yeni yöntemler ve araçlarla başlanmışken, daha yolun çok başındayız.

Hepimizin bulunduğu her alanda ya da hangi işi yapıyorsak, oralarda birçok yönden yok olan dünyayı daha yaşanılabilir bir hâle getirmekten sorumluyuz. Evet, dünyayı kurtarma söylemi sadece ütöpik ve romantik düzeyde kalmamalı. Bulduğumuz aile içinde, küçük dahi olsa; çalıştığımız iş yerinde, mahallemizin sokağında; düşüncede başlayan, dile

yansıyan, pratikte somutlaşan bir iyileşme, ahlaki ve vicdani olarak yaratılan her şeyin dünyayı kurtarma mücadelesine katkısı paha biçilmezdir.

Bu nedenle, özellikle medya üretimlerine eleştirel bakmaktan vazgeçmemek gerekir. Çünkü ideolojik aygıtlar, bizim yarattığımız her boşluğu hızla doldurur; kültürel alanda geri çekildiğimiz her an, toplumsal tahayyül başka güçler tarafından şekillendirilir. Mücadelemizin kazanımlarını korumanın en önemli ayaklarından biri de kültürel üretime önem vermek, alternatif ve özgürleştirici içerikler yaratmak ve medyanın yozlaştırma girişimlerine karşı daima uyanık olmaktır.

Kürt Çocukların Yaşamında Savaşın Özel Halleri

Çiğdem Ertak-11 Ocak 2026

Kürt çocukların yaşadığı özel savaş politikalar deneyimini belirleyen bir diğer temel unsur hukuk ve cezasızlık ilişkisi. İHD Diyarbakır Şubesinin 2024-2025 raporuna göre, yalnızca o yıl içinde bölgede 192 çocuğun hak ihlali yaşamış, 65'in üzerinde çocuk gözaltına alınmış, 5 çocuğun maruz kaldığı işkence ve kötü muamele kayda geçmiş durumda. Cinsel istismar vakalarının yalnızca küçük bir kısmı yargıya taşınabiliyor ve çoğu zaman cezasız bırakılıyor

Kürt sorununun tanımlanışı pek çokları için farklı anlamlar içerse de en geniş tanımıyla bunun bir inkara karşı varoluş mücadelesi, eşitlik ve adalet yani siyasi ve hukuki varlık meselesi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Kürtlerin uzun yıllardır çabasını sarfettiği kolektif hak ve varlık mücadelesi bağrında devasa bir karşı politik, hukuki ve yaşamsal pratik de taşıyor. Buna genel olarak 'özel savaş politikası' denmekte. Bu adlandırma Kürtlere özgü olmadığı gibi küresel olarak devletlerin uygulayabildiği bir toplumsal mühendislik biçimidir. Bireylerin tek tek hedef alınabildiği gibi özünde bireyin taşıdığı kimlik sebebiyle uygulanan kimi eylem, söylem ya da bilinçli bir eylemsizlik halini tanımlamak için de kullanılabilir.

Özel savaş politikası, klasik anlamda cephede yürüyen bir çatışmadan çok toplumsal hayatın tüm alanlarına sirayet eden bir iktidar kurma biçimidir. Bir sosyal mühendislik anlamı taşıyan bu kavram özü itibarıyla sosyal ve/veya kültürel açılardan bireylerden topluma doğru ilerlemeyi amaçlayan ama bunu bir genellik bir süreklilik ve sistemik halde yürüten pratikleri içerir. Devletler arasında yürüyen savaşlarda da görülen ve savaşın

psikolojik, özel stratejiler içeren ve özü itibariyle kavranması ve görülmesi hemen mümkün olmayan savaşı ifade eder.

Kürtler mevzubahis olduğunda Türkiye'deki izdüşümüne bakıldığında bu durumun özü itibariyle adaletin, hukukun ve insan hakları değerlerinin dışlanması veya ortadan kaldırılması ile mümkün olan bir takım politika ve uygulama ile şekillendiğini söylemek mümkündür. Kapsamı itibariyle hayli geniş bir çerçeveyi içeren ve her bir açıdan uzun analiz ve değerlendirmeye ihtiyaç duyulan bu politik durumu çocuklar açısından değerlendireceğim.

Belirtmiş olduğum gibi boyutu da katmanı da çoklu olan bu meselenin çekirdeğinde birtakım aktif ve pasif yöntemlerle bireyden gruba giden kimi zaman ise grup üzerine direk olarak etkisi olan haksızlık ve hukuksuzluklar yer alır. Ben bu aktif ve pasiflikleri üç boyut üzerinden ele alacağım. Birincisi sosyo-ekonomik kontrol yöntemi, ikincisi ideolojik-kültürel kontrol araçları son olarak ise şiddetin bir biçimi olarak işleyen cezasızlık yöntemidir.

Çocukluk, insan yaşamının özgün bir dönemini içeren bir aralığı ifade eder. Bu aralık kendine has özellikler taşıması sebebiyle de bir yönüyle birtakım 'ayrı' yaklaşımları da gerektirir. Demokrasi, özgürlük ve hak temelli arayış ve tartışmaların itelemesi ile çocuklar için özgün evrensel standart ve yaklaşımlar gelişerek bunlar 'hukuk' alanında da yansımalarını bulmuştur. Bu standart ve yaklaşımlar, yazımsal ya da söylemsel düzeyde normatif bir çerçeve sunmasına rağmen pratikte politik, ideolojik ve samimiyetsizliklerin olduğunu da elbette not etmek gerekir. Peki neden? Cevabı yazının da ana derdi olan ve ulus temelli devlet doğasının farklı kimlikleri dışlayan/yok sayan yapısında aramak gerekir.

Demokrasi ile sıkı kavga halinde olan bu yaklaşım örneğin Kürt çocuklar açısından sosyo-ekonomik kontrol aracı olarak birtakım pratikler taşır. Bunun ayrıntısına gelmeden evvel özellikle belirtmek isterim ki bahsedeceğim hususlar genel olarak Türkiye'de yaşayan tüm çocuklar için geçerlidir. Ancak işte nüans da buradadır ki Kürt çocuklar için belirgin ağırlıklarla ve kimi yerde tüm çocuklar için geçerli olmayan özgünlüklerle ayrıcalıklar(!) taşıyan hususlar söz konusudur. Bunlardan biri yoksulluktur ve bunun sonuçlarından biri olan çocuk işçiliğidir. Başka hiçbir veriye başvurulmadan yalnızca güvenilirliği tartışmalı olan TÜİK'in 2024 verilerine bakıldığında bize etnik temelli ayrıştırılmış bir veri sunmuyor, Kürdistan bağlamındaki sonuçları dolaylı da olsa gösteriyor. Her şeyden evvel

hatırda tutmak gereken bir şey vardır ki Kürt coğrafyasında çocukluk tek başına bir yaş dönemini ifade etmez, nüfusun belirleyici bir kesimini de işaret eder. TÜİK'e göre Kürt olmayan çocuklar bakımından yoksulluk oranı %15-18'lerde seyrederken Kürt çocuklar açısından %30'larda yani iki katı şeklinde görülüyor. Beslenme yetersizliği verileri diğer çocuklar açısından %8'lerde seyrederken Kürt çocuklar açısından bu oran %20 ile 2,5-3 kat yüksek bir oran. TÜİK ve TTB verilerine göre Kürt çocukların %40'ından fazlasında kansızlık görülüyor. Bebek ölüm hızı Kürt coğrafyasında yine daha fazla. Eşitsizliğin yansıması olarak sağlık hizmetlerine erişimdeki sınırlılıkların ve coğrafi olarak düşük sosyo-ekonomik koşulların çocukların kronik hastalıklara yatkınlığını artırdığı yine bir veri olarak önümüzde duruyor.

“Overweight and Obesity in Preschool Children in Turkey: A Multilevel Analysis” (Şeyma Görçin Karaketir ve ark., *Journal of Biosocial Science*, 2023) başlıklı, Cambridge Üniversitesi'nden bir grup akademisyenin yürüttüğü çalışma Türkiye'de 0–5 yaş arası çocuklarda fazla kilo ve obezite oranlarını, **Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları 1993–2013** verileri üzerinden bölgesel, sosyo-ekonomik ve demografik farklılıklar temelinde inceliyor. Bu çalışmanın bulguları bana kalırsa bize; etnik ayrımcılık, yapısal dışlanma ve sosyo-ekonomik eşitsizlikler nedeniyle Kürt çocuklarda fazla kiloluluk oranının diğer bölgelerde yaşayan çocuklara kıyasla neredeyse yarı yarıya daha düşük olduğunu gösteriyor. Bu fark, sağlıklı beslenmeye erişimdeki yapısal eşitsizliklerin bir sonucu. Makalede yer alan Türkiye haritasında diğer bölgeler renklerle gösterilirken, **Kürdistan coğrafyasının neredeyse beyaz bir alan olarak** resmedildiğini görüyoruz. Bu beyazlığı, bir takım yapısal eşitsizliklerin ve özel politikaların çocukların bedenlerine yansıması olarak değerlendirmek yanlış olmaz.

Tevfik Bayram ve Sibel Sarıkaya'nın *“Oppression and Internalized Oppression in Accessing Healthcare among the Kurds in Turkey”* (Bayram & Sakarya, 2023) makalesi ve Tevfik Bayram'ın *“How Narration Could Unfold Oppression: Insights from the Experiences of the Kurds in Access to Turkish Healthcare Services”* (Bayram, 2025) makalesinde incelediği Kürtlerin sağlık hizmetlerine erişiminde dil, kimlik ve yapısal dışlanma ekseninde şekillenen sistematik baskı süreçleri konumuz açısından çarpıcı veriler sunuyor. Her iki çalışma da Şırnak'ta yapılan niteliksel saha araştırmalarına dayanıyor ve Türkçe bilmeyen Kürtlerin sağlık kurumlarıyla ilişkisini yalnızca “iletişim sorunu” olarak değil, tarihsel bir **özel savaş politikasının** uzantısı olarak kavramsallaştırıyor. Bayram ve Sarıkaya'nın çalışması, sağlık hizmetine erişim sürecinde Kürtçe konuşan bireylerin “kendini değersiz, yetersiz ve devlete ait hizmetlere layık

görmeme” halini **içselleştirilmiş baskı** (internalized oppression) kavramıyla açıklıyor. 2025 tarihli devam çalışması ise, bu deneyimlerin anlatım biçimlerini çözümlüyor. Makaledeki Figür 1, sağlık hizmetlerine erişimin yalnızca teknik ya da dilsel bir mesele de olmadığını gösteriyor. Türkçe konuşmayan Kürtler açısından bu sürecin, yapısal engellerle içselleştirilmiş baskının iç içe geçtiği çok katmanlı bir deneyim, bir yaşam alanı olduğunu da işaret ediyor.

Bu iki makale birlikte okunduğunda, ‘özel savaş politikası’nın yalnızca askeri ya da güvenlikçi biçimlerde değil, **dil politikaları, sağlık hizmetlerine erişim, beden algısı ve yurttaşlık bilinci** gibi alanlarda da sürdüğünü ortaya koyuyor. Kürt çocuklar açısından bu durum, yetersiz beslenmeden kronik sağlık sorunlarına kadar uzanan bir **yapısal dışlanma zinciri** anlamına geliyor. Hani en başta da ifade ettiğim gibi devletin eylem ya da eylemsizliğinin bir tezahürü olarak karşımıza çıkıyor ve beslenme biçimlerinin haritasındaki beyaz boşluk gibi sağlığa erişimde çocukların yaşamındaki belirgin bir şiddet biçimi olarak karşımıza çıkıyor.

Çocuk işçiliği olarak adlandırılan ve esasen çocuğun sömürülmesi olarak algılanması gereken durumda da Kürt çocuklar genelden daha kötü durumda. TÜİK, UNICEF ve FİSA Çocuk Hakları Merkezi’nin verilerine göre yine doğrudan bölgesel ayrıştırılmış veriler paylaşılsa da Türkiye’de tarımda çalışan çocukların yaklaşık %60’ı Kürt coğrafyasından geliyor. Kürt olmayan çocuklar açısından %15 dolayında olan çocuk işçiliği Kürt çocuklar açısından %25-30 civarlarında. Buradan çocuk emeği ve sömürüsü/mevsimlik göç ve okuldan uzaklaşma birbirinin besleyen yapısal bir döngü halinde sürekli karşımıza çıkıyor.

Sosyo-ekonomik kontrol araçlarından bir diğeri olan uyuşturucu madde kullanımı yönünden de tablo Kürt coğrafyasında benzer yapısal göstergeleri karşımıza çıkarıyor. Saha Araştırmaları Merkezi’nin 2025 yılı aralık ayında yayınladığı ‘*Diyarbakır İli Bağlar, Ergani ve Silvan İlçelerinde Gençler Arasında Uyuşturucu Madde Bağımlılığı: Saha Araştırması Bulguları*’na göre uyuşturucu madde kullanımının başlangıcının bu üç ilçe ortalaması 12-17 yaşlar olsa da örneğin Ergani’de gençlerin ilk deneyimlerini 5-11 yaş aralığında yaşadığını öğreniyoruz. Madde kullanımının 5 yaşına kadar gerilediği mevcut durumda çocukların söylemde ve hukuki tanımlardaki haklarının çocukların hayatlarındaki altüst oluşla taban tabana zıt olduğu ortada. Araştırma verilerinin korkunçluğu karşısında bu halin, çocukların/gençlerin bireysel tercihleri olduğunu

söylemek meseleye siğ ve hakikate uzak yaklaşımdan öteye götürmez bizi. Bunun aynı zamanda kontrol aracı olarak da işlevsel olduğunu bilmek ve hatırdan tutmak önemli.

En başta belirttiğim gibi çocuklara ilişkin her türlü tedbiri ve mekanizmanın çocuğun yüksek yararını ilkesini esas alarak belirlenmesi ve buna uygun politikalar geliştirilmesi devletin temel sorumluluğu. Burada Fraser'ın uyarısını hatırlamak önemli olabilir. Fraser, adalet olgusunu teorize ederken yeniden dağıtım (ekonomi), tanınma (kültür) ve temsil (politika) alanlarının bir aradallığıyla sağlanan eşitliğin hakiki adaleti tesis edebileceğini savunur. Tanınmayan ve dışlanan kimliklerin, grupların adalet talebini baştan sınırlayan kurumsal çemberi işaret eder ve devletin eşitliği sağlama gücünü elinde bulundururken aynı zamanda eşitsizliği kurma ve yeniden kurmayı da tekelinde bulundurduğunu söyler. Kürt çocuklar arasında madde kullanım oranının kaygı verici biçimde artması, başlama yaşının uyku kaçırır düzeyde düşmesi yapısal eşitsizliklerin derinliğini ortaya koymakta. Bu süreç güvenlik eksenli bakış açısı ve hak temelli olmayan özel politikaların, çocukların yaşamları ve bedenleri üzerinden toplumsal çürümeyi hedefleyen bir kontrol alanına dönüştürüldüğünü de açık ediyor.

Anadili Kürtçe olan çocukların yarısından fazlası erken eğitimde uyum sağlamakta zorlanıyorken yine TÜİK verileri bize erken eğitime katılım oranlarının da Kürt çocuklar bakımından daha düşük oranlar olduğunu gösteriyor. Anadilinde eğitim görme hakları engellenen çocuklar kendi dil ve kültürlerinden uzaklaşarak kendi varoluşlarını gelişimlerini kendi dil ve kültürleri ile gerçekleştirmekten alıkonuluyor. Bunun bir özel savaş politikası olarak tezahür ettiğini ise söylemeye gerek yok. Zira yeri gelmişken BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne konulan çekincelerin de güncelliğini koruduğunu hatırdan tutmak gerekir.

TÜİK tarafından açıklanan 2024 '*Muhtemel Eğitim Süresi*' verilerine göre örneğin Şırnak diğer Kürt illeriyle birlikte listenin sonlarında yer alıyor. Şırnak'ın eğitim süresi ortalamasının Türkiye genelinin ortalamasından 3 yıl daha az olduğu anlaşılıyor. Millî Eğitim Bakanlığı verilerine göre ortaöğretime devam oranı Türkiye genelinde %87 iken, Şırnak'ta %54, Ağrı'da %58, Diyarbakır'da %68 civarında. Bu fark, özellikle kız çocukları açısından daha da derinleşiyor. Her etkenin birbirini etkilediği bir sistem olarak dizayn edilmiş olan bu özel politik hal, anadilin tanınmaması, derin yoksulluk, çocuk işçiliği/mevsimlik işçilik gibi sebeplerin bir sonucu olarak yeni bir eşitsizlik ve adaletsizlik alanı daha yaratmış oluyor.

Tüm bu göstergelerin ötesinde, Kürt çocukların yaşadığı özel savaş politikalar deneyimini belirleyen bir diğer temel unsur **hukuk ve cezasızlık** ilişkisi. İHD Diyarbakır Şubesinin

2024-2025 raporuna göre, yalnızca o yıl içinde bölgede 192 çocuğun hak ihlali yaşamış, 65'in üzerinde çocuk gözetim altına alınmış, 5 çocuğun maruz kaldığı işkence ve kötü muamele kayda geçmiş durumda. Cinsel istismar vakalarının yalnızca küçük bir kısmı yargıya taşınabiliyor ve çoğu zaman cezasız bırakılıyor. Bu durum, Kürt çocuklar açısından hukukun koruyucu değil, çoğu zaman cezalandırıcı bir mekanizma olarak işlediğini gösteriyor.

FİSA Çocuk Hakları Merkezi'nin '*Çocuğun Yaşam Hakkı İhlalleri (Haziran-Temmuz-Ağustos 2025) – Bilgi Notu*' da Kürt çocukların yaşam haklarının daha fazla ihlal edildiğini ortaya koyan çarpıcı veriler sunuyor. Ama elbette savaşın özel halleri bununla da sınırlı değil. Yukarıda beslenme ve sağlığa erişim ile ilgili kısımlarda bahsettiğim Türkiye tablolarına bu açıdan da bir harita ekleniyor karşımıza. Diyarbakır Barosu Çocuk Hakları Merkezi'nin 2022 yılında yayınladığı '*Zırhlı Araç, Mayın ve Çatışma-Savaş Atığı Kaynaklı Çocuk Hakkı İhlalleri (Sağlıklı Bir Çevrede Yaşama ve Oyun Hakkı Perspektifinden)*' raporunda yer alan Türkiye haritası bize zırhlı araç mayın patlamaları ve savaş atıkları sonucu yaşamını yitiren ya da yaralanan Kürt çocukları gösteriyor. Bu defa da Kürdistan coğrafyası koyu kırmızıdır ve tablo bize olay sayısını göstermekle kalmıyor çocukların temel haklarının ihlal mekanını da gösteriyor. Rapor verilerinden de anlıyoruz ki bu ihlaller birer tesadüf olmayıp devletin insan haklarını öncelemeyen güvenlikçi politikalarının bir sonucu olarak gerçekleşiyor.

Cezasızlığın bir rengi olarak tezahür eden bu tablo Kürt çocuklar açısından özel savaşın bir başka boyutudur. Boyutlar haritalarda kimi zaman beyaz kalırken kimi zaman da koyu kırmızıdır. Yoksulluk, anadilinde eğitim, eğitimde fırsat eşitsizliği, beslenme yetersizliği, sağlığa erişememe, çocuk emek sömürüsü/işçiliği ve cezasızlık gibi olgular yalnızca ekonomik ya da sosyal meseleler değildir. Demokrasinin birer unsuru olan **eşit yurttaşlık, adalet ve hakikatle ilişki biçimlerinin ölçütüdür de**. Kürt çocuklar açısından yaşananların münferit ya da ihmalen olmadığını sistematik bir şekilde özel savaş pratikleri olduğunu gösteriyor. Bu yüzden Kürt çocukların yaşadığı eşitsizlik ve hak ihlalleri münferit ya da ihmalen yaşanmayan, savaşın birer özel politik biçimleri olarak somutlaşırken bu durum yalnızca Kürt sorununun değil aynı zamanda Türkiye'nin hukuk ve adalet anlayışının da bir izdüşümüdür.

Yararlanılan Kaynaklar:

- 1) TÜİK 2024
- 2) Türk Tabipler Birliği Çalışma Raporu 2024-2025
- 3) Şeyma Görçin Karaketir, Overweight and obesity in preschool children in Turkey: A multilevel analysis
- 4) Tefvik Bayram ve Sibel Sarıkaya, Oppression and internalized oppression as an emerging theme in accessing healthcare: findings from a qualitative study assessing first-language related barriers among the Kurds in Turkey
- 5) Tefvik Bayram, How narration could unfold oppression: insights from the experiences of the Kurds in access to Turkish healthcare services
- 6) Saha Araştırmaları Merkezi, 2025 ‘Diyarbakır İli Bağlar, Ergani ve Silvan İlçelerinde Gençler Arasında Uyuşturucu Madde Bağımlılığı: Saha Araştırması Bulguları
- 7) FİSA Çocuk Hakları Merkezi, Çocuğun Yaşam Hakkı İhlalleri (Haziran-Temmuz-Ağustos 2025) – Bilgi Notu
- 8) Diyarbakır Barosu Çocuk Hakları Merkezi, Zırlı Araç, Mayın ve Çatışma-Savaş Atığı Kaynaklı Çocuk Hakkı İhlalleri (Sağlıklı Bir Çevrede Yaşama ve Oyun Hakkı Perspektifinden)
- 9) Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2024/2025

Bir Özel Savaş Aracı Olarak Dilin Politığı

Ebru Günay-11 Ocak 2026

Siyasal demokratik taleplere yönelik oluşturulan milliyetçi dil retoriği ile beraber kültürel milliyetçilik ve tekçilik söylemleri geliştirildi. Kürt halkının kültürel etkinlikleri ve talepleri söz konusu olduğunda da “geri kalmış”, “feodal”, “şiddet yanlısı”, “ilkel” gibi dışlayan ve hakir gören kavramların kullanılması tesadüf değildir. Bu, siyasal yok saymanın kültürel devamıdır ki amaç, kültürel olarak asimile etmek ve ulus-devlet tekçiliğine entegre etmektir

Dil denilince akıllara hep bir kültürel aktarım aracı gelir. Oysaki dil, yüz yılların kültürel bir aktarım yöntemi olmakla beraber ideolojik ve politik yaklaşımların da en somut yansıma biçimidir. Topumlardaki köklü değişim süreçlerinde ilk olarak dilin kullanım biçimine bakılması, değişimlerin niteliğini anlamının en pratik yoludur; elbette ki söylemin ve sözün kullanımına bakılmasıdır. Özellikle çatışmalı süreçler ve savaş dönemleri sonrası gelişen barış süreçlerinde, ilk önce siyasetin, medyanın ve gazetecinin kullandığı dile bakılır. Bu nedenle Türkiye’de gelişen Barış ve Demokratik Toplum sürecinde en çok tartışılan, eleştirilen konu bu süreçte iktidarın kullandığı dil ve söylem oldu.

Kuşkusuz Kürt sorununa yönelik inkâr ve imha politikaları yalnızca askerî, hukuki ve idari araçlarla değil, aynı zamanda dil üzerinden kurulan ideolojik bir savaşla da sürdürülmektedir. Kürtlere dönük kullanılan dil, masum bir söylem alanı değil, özel savaşın merkezî aygıtlarından biri olarak işlev görmektedir. Tarihsel olarak kullanılan çözümsüzlük dili; ırkçılığı, milliyetçiliği ve cinsiyetçiliği iç içe geçirerek Kürt kimliğini siyasal, kültürel ve toplumsal olarak tasfiye etmeyi hedefleyen bütünlüklü bir stratejinin parçası olarak gelişmiştir. Zira nefret ve düşman politikalarında da dil, rıza üretme aracına

dönüştürülmüştür. Klasik bir egemen yöntemdir: Sistemle uyumlu hâle getirilemeyen her toplumsal yapı ötekileştirilir ve toplumdaki nefret söylemleri ile özdeş hâle getirilir.

Bugünden geriye dönüp baktığımızda Kürt sorununun çözümsüzlüğüne yönelik yürütülen özel savaş, yalnızca silahlı çatışma ya da psikolojik operasyonlarla sınırlı değildir. Asıl hedef, toplumun düşünme biçimini, kendilik algısını ve tarih bilincini de dönüştürmektir. Böylece Kürdün tüm haklı demokratik taleplerini ırkçı, milliyetçi söylemlerle karalayan ve toplumda özel savaş söylemleri ile önyargılar inşa eden bir zemin oluşturulmaktadır.

Kürt halkının demokratik talepleri söz konusu olduğunda “terörizm”, “teröristlik”, “bölücülük”, “tehdit” kavramları beraber kullanılır. Aslında bu, aynı zamanda bir halkın kolektif varlık ve kimlik taleplerine karşılık milliyetçi argümanları öne sürerek kolektif bir kriminalizasyon alanı yaratılması anlamına gelir. Bu da şu demektir: Kürt varlığını politik bir özne olmaktan çıkarıp güvenlik kısı kacına çekmektir ki çözümsüzlük politikalarının en temel nedeni, meseleyi siyasal ve demokratik haklar olarak görmemesidir.

Siyasal demokratik taleplere yönelik oluşturulan milliyetçi dil retoriği ile beraber kültürel milliyetçilik ve tekçilik söylemleri geliştirildi. Kürt halkının kültürel etkinlikleri ve talepleri söz konusu olduğunda da “geri kalmış”, “feodal”, “şiddet yanlısı”, “ilkel” gibi dışlayan ve hakir gören kavramların kullanılması tesadüf değildir. Bu, siyasal yok saymanın kültürel devamıdır ki amaç, kültürel olarak asimile etmek ve ulus-devlet tekçiliğine entegre etmektir.

Ulus-devlet anlayışının geliştirdiği milliyetçi ve ırkçı dil ve söylemle beraber cinsiyetçi bir dil ve kadın düşmanlığı da eşlik eder. Zira ulus-devlet ve iktidar anlayışının karakteristik olarak kadın düşmanı olduğunu biliyoruz.

Türkiye’deki cinsiyetçi ve kadın düşmanı politikaların beslendiği milliyetçi, sağcı, ırkçı anlayışlar; tüm direnen kadınlara saldıran, “makbul kadın” dayatmalarını kabul etmeyen kadınları düşmanlaştıran bir çizgi izler. En çok da Kürt kadınlar ve onların öncülük ettiği kadın özgürlükçü paradigmayı hayata geçirmeye çalışan kadınlar bu düşmanlığın hedefindedir.

Barış ve demokratik toplum sürecini değerlendirirken elbette demokratik bir toplumun inşasını konuşmak önemlidir. ırkçı, milliyetçi ve cinsiyetçi bir yönetim ve toplum anlayışının bunu kazandıramadığı aşikârdır. İşte tam da bu nedenle, demokratik bir

toplumun kapsayıcı ve barışçıl dili nasıl olmalı sorusuna da yanıtlar aramak gerekir. Bu, özünde demokratik entegrasyon süreci ile ele alınmalıdır.

Nasıl ki egemenler dili siyasal ve ideolojik bir araç olarak ele alıp milliyetçiliği ve cinsiyetçiliği inşa ediyorsa, biz kadınlar başta olmak üzere tüm toplumsal kesimler de barışın ve demokrasinin dilini inşa etmeliyiz. Bu dil gelişmezse, cinsiyetçilik ve ırkçılık kendini üretmeye devam edecektir.

Bu bağlamda dil, yalnızca bir anlatım aracı değil; toplumsal hafızayı, siyasal yönelimi ve birlikte yaşam iradesini belirleyen kurucu bir zemindir. Barış ve demokratik toplum sürecinin kalıcılığı, ancak bu zeminin dönüştürülmesiyle mümkündür. Hakikati bastıran, inkârı yeniden üreten ve toplumu kutuplaştıran dil yerine; eşitliği, çoğulculuğu ve özgürlük fikrini esas alan yeni bir siyasal dil inşa edilmeden gerçek bir barıştan söz edilemez.

Dil değişmeden zihniyet değişmez; zihniyet değişmeden de ne barış ne de demokratik bir toplum inşa edilebilir. Bu nedenle mücadele, yalnızca alanlarda ve siyasal platformlarda değil, her cümlede, her kavramda ve her söylemde sürdürülmelidir.

Bugün esas görev, egemenlerin çatışma ve tahakküm dili karşısında, halkların ve kadınların özgürlük dilini ısrarla ve kararlılıkla kurmaktır.

Hakikatçi Kadın Basıncılığı, Özel Savaşa Karşı Toplumun Öz Savunma Aracıdır

Diren Yurtseven-11 Ocak 2026

Bunu son süreçte kadın gazetecilerin özellikle Kürdistan kentlerinde sistemin özel savaş politikalarını deşifre ettiğinde, bu durumun da başta kadınlar olmak üzere toplumsal mücadeleyi nasıl tetiklediğini görmüş olduk. Özel savaşa karşı toplumun bu hakikat gazeteciliğiyle nasıl bilinçlendiğini gördük. Dolayısıyla, hakikatçi kadın basıncılığı toplumsal mücadelelerin geleceğini belirlemek adına önemli bir yerde duruyor

Bölgemizde ve giderek dünyada gelişen şiddet ve çatışma ortamında, egemenlerin en güçlü silahı, deyim yerindeyse “tankı, topu, tüfeği” haline getirilen medya, adeta toplumu korkutma ve teslim alma aracına dönüştü. Bugün egemenlerin bu araçlardan daha çok sarıldığı güç, medya olmuştur.

İktidarın iletişim alanındaki bu silahı, iktidar dışındaki tüm kesimleri hedef alır hale getirdi. Medya burada toplumu kontrol altına almanın bir aracı olarak kullanılırken, adeta bir ideolojik aygıtı dönüştürüldü. Toplum; doğru, yanlış, teyitli, teyitsiz bir ton bilgi yığını ile boğulmaya maruz bırakıldı, adeta gerçeği yanlış ayırt edemez hale getirildi. Kuşkusuz bu, iktidarın özel savaş yönteminin psikolojik ayağını oluşturuyor. Medya burada, özel savaş aracına dönüştürülüyor.

İktidar bir taraftan toplumun algılarını kontrol altına almak için medyayı kullanırken, bir taraftan da tüm toplumsal dokuya karşı da özel savaş yöntemlerini geliştiriyor. Toplumun tüm damarlarına sızdırılmaya çalışılan bu özel savaş yöntemleri de tıpkı medyayı kullanarak algıları ile oynaması gibi kendi hakikatine de yabancılaştırıyor. Umutsuzluk,

inançsızlık, geleceksizlik aşılırken, gerçekler çarpıtılıyor. Bugün daha da somut bir şekilde özel savaş yöntemi olan fuhuş, uyuşturucu gibi politikalarla da bir çürümeyi geliştirmeyi amaçlıyor.

İktidarın ideolojik aygıtına dönüşen ve özel savaşın aparatı olan medyanın karşısında bir de hakikatleri açığa çıkaran; ezilenlerin, sömürülenlerin, yok sayılanların, kadınların sesi olan hakikatçi basın var. Tam da burada hakikatçi basına önemli bir rol düşüyor. Çünkü tarihin aktığı iki ırmaktan biri egemenler için akarken, biri de toplumsal mücadele dinamikleri için akar. Hakikatçi basın, topluma gerçeği sunmanın yanı sıra, toplumu bilinçlendirerek, toplumsal mücadelelerin gelişmesini sağlar. Bu yönlü ırmaktan akarken, egemenler tarafından sürekli hedef alınan devlet dışı toplumun bir parçası haline gelir Hakikatçi basın.

Kuşkusuz bu hakikatçi basında kadın gazetecilerin rolüne ve etkisine ayrıca vurgu yapmak gerek. Çünkü medyanın içinde bulunduğu sorunu bir sistemsel sorun olarak ele almak, bu sistemin merkezinde kadın düşmanlığını görmek, ataerkil tahakkümün kadın üzerinden topluma, doğaya tüm yaşam alanlarına nasıl yöneldiğini görmek, kadın gazeteciler açısından bir odak olmalı. Cinsiyetçi, eril dile ve yayıncılığa karşı kadın bakış açısıyla alternatif üreten kadın basıncılığı, bu noktada da toplumu bilinçlendirip, farkındalık uyandırırken; aynı zamanda bugün kendisini medyada da gösteren ataerkil tahakküme karşı bir mücadelenin de parçası. Bütün iktidarcı sistemlerin kadını parçalayarak toplumsal hakikati parçaladığı, yöntem olarak da en çok özel savaş politikalarını uygulayarak yaptığı günümüzde, kadın gazetecilerin bu mücadelenin bir parçası olduğu hakikatine daha çok sarılmalı. Çünkü kadın düşmanlığı üzerinden kendini inşa eden ataerkil tahakküme karşı, özgürlüğün inşasının merkezinde kadınlar bulunuyor. Bu özgürlük inşasının olmazsa olmazlarından biri öz savunma. Ve günümüzde, medya toplumun bir öz savunma aracına dönüştü.

Bunu son süreçte kadın gazetecilerin özellikle Kürdistan kentlerinde sistemin özel savaş politikalarını deşifre ettiğinde, bu durumun da başta kadınlar olmak üzere toplumsal mücadeleyi nasıl tetiklediğini görmüş olduk. Özel savaşa karış toplumun bu hakikat gazeteciliğiyle nasıl bilinçlendiğini gördük. Dolayısıyla, hakikatçi kadın basıncılığı toplumsal mücadelelerin geleceğini belirlemek adına önemli bir yerde duruyor.

Çünkü özel savaş, toplumun tüm demokratik değerlerine saldırıdır. Bu demokratik değerlere saldırarak, özgürlük alanlarını daraltıyor, yok ediyor. Toplumun bütün

demokratik değerleri de aynı zamanda onun öz değerleridir. Toplumun özü olan anacıl toplum değerleri hedeftedir. Anacıl toplum değerlerinde kadının belirleyici rolü bilinir. Bu öz değerler, bugün Barış ve Demokratik Toplum süreci olarak adlandırılan, toplumun ahlaki politik temelde yeniden inşasında aynı zamanda bir öz savunma formu olan komünleşme ile mümkün. Bir komün pratiği olan hakikatçi kadın basıncılığı da özel savaşı karşı verdiği bu hakikat mücadelesinde, toplumun bu öz değerlerine daha sahip çıkmalı, ona dönük tüm saldırılarda hakikatleri açığa çıkararak bu öz savunmanın bir parçası olacaktır. Nerede; kadına, dile, kültüre, doğaya, insana, yaşama ve tüm demokratik değerlere bir saldırı varsa; orada gizlenmeye çalışılan ya da toplumdaki kaçırılan ya da çarpıtılan bir hakikatin olduğunu unutmamak, onu belgeleyerek toplumsal hafızaya kazandırmak, hakikatçi basın gazeteciliğinin en büyük görevidir.

Tarih Yazan Cinse Dayatılan Özel Savaş Aparatları

Öznur Değer-11 Ocak 2026

Günümüzün en yaygın ve tehlikeli özel savaş aparatını “uyuşturucu” ve “fuhuş” politikaları oluşturuyor. Bu özel savaş aparatları ise en çok kadınlar üzerinden kendini var etmeye çalışıyor. Yaşamın ve toplumun öncü gücü olan kadının zihin ve bedeninin teslim alınmasıyla, toplumun iradesi tahakküm altına alınmak isteniyor

Lilith ile başlayan, İnanna ile süren ve Sara ile devam eden bir direniş kimliğidir kadın kimliğinin kendisi. Tarih sayfası boyunca adeta küllerinden yeniden doğan kadınlar, bugün haykırdıkları “jin, jiyan, azadî” felsefesiyle yeniden hayat buluyor.

Tarihin en kuytu derinliklerinden özgürlüğü, varlığı, kimliği için mücadele eden kadının bugün Simone de Beauver’in tanımıyla ikinci cins konumuna düşmesi, tarihsel, kültürel, sosyal etkiler bıraktı elbette yaşamda. Tarih yazan cins, bugün tarihe karışmak isteniyor. Peki neden ve nasıl?

Fiziki savaşla teslim alınamayan Zarifelerin, Beritanların ruhu bugün kapitalist sistemin en önemli sacayaklarından olan ulus-devlet zihniyetinin açığa çıkardığı özel savaş politikalarıyla esir alınmak isteniyor. Çoklu amacı bulunan özel savaşın temel amacı ise hafızasızlaştırma ile kimliği yok etme, yani yeni bir “benlik”, “bellek” ve yeni bir kimlik (kimliksizlik) yaratmadır.

Özel savaş tarihi Cumhuriyet’in kuruluşunda

Türkiye’de özel savaşın tarihi Cumhuriyet’in kuruluş yıllarına kadar uzanıyor. Yani özetle, Kürtler başta olmak üzere tüm “öteki” veya “azınlık” halklar ve özelde de kadınlar ile

çocuklar özel savaşın yegane hedefi oldular Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana. Varlığın inkarı ile başlayan özel savaş zihniyeti, 21'inci yüzyıldan önce fiziken yok etme politikasına endeksliken, zamanla bu durum bedeni koruyup ruhu teslim almaya, yani özel savaşa dönüştü. 2000'li yılların başından itibaren bir yandan fiziken imha süreci devrede tutulmaya devam ederken, öte yandan da düşünsel anlamda ruhu teslim altına alma politikası inceden inceye örülmeye başladı. Devlet kurumları ve resmi mekanizmalarla pek haşır neşir olmayan Kürdistan halkı, kendini bu politikadan koruyabilirken, özel savaşın asıl hedefi gelecek kuşağa çevriliydi. Özel savaşın ilk kurbanı olan çocuklar, okullarda maruz kaldıkları asimilasyon politikalarıyla yeni bir kimlik kazanmaya başladı. Ardından dil, kültür gibi kimliği tanımlayan temel varlık göstergeleri yok sayılmaya başladı. İşte 2000'lerin başında "eğitim-öğretim" adı altında okullarda Kürt çocuklara dayatılan "inkar" politikası ile yürütülen özel savaş politikası, 21'inci yüzyılın ikinci çeyreğinde ise daha farklı metotlarla devreye konuldu.

Toplum uyuşturulmak isteniyor

Günümüzün en yaygın ve tehlikeli özel savaş aparatını "uyuşturucu" ve "fuhuş" politikaları oluşturuyor. Bu özel savaş aparatları ise en çok kadınlar üzerinden kendini var etmeye çalışıyor. Yaşamın ve toplumun öncü gücü olan kadının zihin ve bedeninin teslim alınmasıyla, toplumun iradesi tahakküm altına alınmak isteniyor. Uyuşturucu, zihni teslim alarak yeni bir "benlik" yaratmayı amaçlamakla, temelinde hafızasızlaştırmayı, belleksizleştirmeyi hedefliyor. Bedenin uyuşmasıyla zihnin teslim alınması politikası olan uyuşturucuya özendirme veya sürüklenme, giderek yaygınlaşan ideolojik aygıtlardan biri. Türkiye kentlerinde de oldukça yaygın kullanılan uyuşturucu, Kürdistan'da ise toplumu ideolojik ve inançsal olarak yok etmenin bir metodu olarak devrede tutuluyor. Özellikle gençler arasında giderek yaygınlaşan uyuşturucu kullanımının Kürdistan'da çocuk yaşa kadar düşmesi içler acısı bir tabloyu gözler önüne seriyor. Son verilere göre uyuşturucu kullanma yaşı 9'dan 5'e kadar düşmüş durumda. Bu ağır tablo, toplumu çocuklar üzerinden yeniden şekillendirmenin "modern" türü. Çoklu etki ve sonuçları olan uyuşturucu kullanımı, öncelikle bilinci tüketen ve iradesizleştiren realitesiyle, toplumda ciddi bir huzursuzluk uyandırma amacı taşıyor. Ancak başka bir özel savaş metodu olan "kanıksama" ile uyuşturucu kullanımı toplumsal bir sorun olmanın ötesinde bireysel bir arzu olarak lanse edilmek isteniyor. Bu durum, birey-toplum arasındaki ilişkiyi yeniden tartışmaya açarken, bireyin toplumdan, toplumunsa bireyden ne denli kopmuş olduğunun özeti mahiyetinde.

Kadın üzerinden yeni bir toplumsal dizayn

Peki tarihte toplumsallığı yaratan cins olan kadının uyuştur-ma politikasıyla toplum dışına itilmesine ne demeli? Gençler ve çocuklar üzerinde yaygın bir araç haline gelen uyuşturucunun elbette en çok etkilediği kesimlerden birini kadınlar oluşturuyor. Bu anlamda en dezavantajlı grup arasında yer alan kadına bir de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin eklenmesiyle kadın, ikincil bir düşüşü yaşamış oluyor. Uyuşturucuya sürüklenen kadın bir erkeğin aksine “düşürülmüş” değil toplum nezdinde büyük oran “düşmüş” sıfatıyla nitelendiriliyor. Düşürülen değil, düşen kadın ise toplumsal afarozun ilk kurbanı olup intihara sürüklenabiliyor. Bu durum toplumsal anlamda kolektif bir suç unsuru oluştururken, ne yazık ki toplumsal cinsiyet eşitsizliği temelli toplum, kadının maruz kaldığı uyuşturulma politikası sonucunda intihara sürüklenmesinde herhangi bir sorumluluk payı görmüyor. Oysa uyuşturucuya zorlanan, alıştırılan bir erkek için durum çok daha farklı. Toplumun yapı taşı olan ve aynı zamanda devletinse proto-tipi olan “aile” yapısı, erkeği “illet” dedikleri uyuşturucu bataklığından kurtarmak için adeta toplumsal seferberlik ilan eder. Düşen erkeğin bir canavara dönüşmesi ise an meselesidir. Tabi bu durum karanlık ağa, yani uyuşturucu ağına düşürülen her iki cins için de benzer olduğu kadar farklı sonuçlar da doğurur. Özcesi, özel savaş aparatının modern kılıfı olan uyuşturucu ile toplumsal değerler, ahlaki ölçüler aşındırılarak, yeni bir uyuşuk toplum yaratılmak istenir. Bununla birlikte sorgulamayan ve biat kültürü üzerine inşa edilen bir toplum var edilmek isteniyor. Ve toplumu yaratan kadın üzerinden bu şekillenmenin yapılmak istenmesi ise oldukça manidar.

Fuhuş özel savaşın acı tezahürü

Özel savaş aparatının en acı tezahürü ise fuhuş. İşte bu metodun büyük paydası kadınlara düşüyor. Tarihsel süreçten bu yana tanık olduğumuz savaşlarda kadını “ganimet” olarak gören anlayışın modern tezahürü ise kadını fuhuşa sürükleme politikası olarak karşımıza çıkıyor. Acı bir gerçeği barındıran bu durum, bizi tarih sahnesine sürüklerken, altında yatan ideolojik argümanı ise görünmez kılamıyor. “Topluma hükmetmek için önce toplumu yaratana teslim almak gerekir” anlayışıyla yaklaşılacak kadın, savaşta tecavüze uğrayan, köle pazarlarında satılan, dilediğini yapabilme haddi gösterilen “mal” olarak görülürken, bu zihniyetin güncel karşılığı ise fuhuş politikasında saklı. Kadın bedenini “metalaştıran” kapitalizm ile, kadın bedenini “namus” normuna bürüten feodalizm arasında sıkışan kadına ulus-devlet anlayışının tanımladığı “annelik” misyonu da eklenince çoklu kimlik yüklenen kadına dayatılan tek şey kölelik. Kadın bu “erkek” kısılacı altında tutulmaya devam ederken, bugün dünyada yankı bulan “jin, jiyan, azadi”

felsefesiyle buluşmasının engellenmesi için egemenler tarafından çarpık özgürlük anlayışıyla da yüz yüze bırakılıyor.

Özelde Kürdistanlı kadınları fuhuşa sürükleyen üniformalı failer, çağın modern metodu olan duygusal ilişki (çarpık aşk) yöntemiyle “kuş” avlar gibi kadınları ağa düşürmeye çalışıyor. Özel savaş politikaları kapsamında Kürdistanlı genç kadınları duygusal anlamda düşürmek amacıyla Kürdistan kentlerine gönderilen “manken tip” üniformalılar, savaş ganimeti olarak gördükleri kadınla kurduğu duygusal bağ sonucunda kadını düşürmeye çalışır. Elîh'te uzmançavuş Musa Orhan tarafından tecavüze maruz kalması sonucu intihara sürüklenen İpek Er örneği, özel savaşın kadınlar üzerindeki en ağır ve en net örneği.

Özetle, özel savaşın en belirgin uygulaması olan uyuşturucu ve fuhuş politikaları norm dışı devletin demokratik ilkeler, hukuki mekanizmalar ve en önemlisi toplumsal ahlaki devre dışı bırakmasının sonucu ortaya çıkarken, bunun temel çözümü ise dünyayı sarsan kadın devrimine yön veren “JÎN, JÎYAN, AZADÎ” ilkesinde...

Özel Savaş Medyası: ‘Engerekler ve Çıyanlar’

Saliha Aras-11 Ocak 2026

Bu yazıyı kaleme alırken, diğer taraftan Şêx Maksûd ve Eşrefiye mahallelerine yapılan saldırıların ana akım medyada savaşı derinleştiren bir yerden sunulması, oradaki halkın savunmasının terörize edilmesi, tüm gerçeği çıplaklığıyla göstermektedir

Yeni yıla heybemizde dolu, tarihe not düştüğümüz; zihnimizde mekân ve zaman olarak unutmayacağımız ve anacağımız günlerle girdik. Ocak ayı özellikle Kürt kadınları için tarihsel hafızamızda iz bırakan mücadele hattı boyunca saygı ve sonsuz minnetle anacağımız günleri bize bıraktı. Ocak ayında 1. ve 2. Paris katliamında katledilen Sakine Cansız, Leyla Şaylemez, Fidan Doğan, Evin Goyi’yi ve yine ocak ayında Silopi’de katledilen üç Kürt kadın siyasetçi Seve Demir, Pakize Nayır ve Fatma Uyar’ı sonsuz saygıyla anarak yazıma başlamak istiyorum. Şunu da belirtmeliyim ki geçtiğimiz günlerde kaybettiğimiz Özgür Basın’ın dev çınarı Hüseyin Aykol hocamızı da anmak isterim. Dedim ya, heybemizde dolu acılar ve bu acılara tanıklık ettiğimiz bir ay: Ocak...

Bir hakikat nasıl yok edilmek istenir ki? Ortaya çıkarılmak istenen bir gerçek, olay ve olgular kendi varlık gerekçesinden uzaklaştırılarak, tersyüz edilerek nasıl topluma sunulabilir?

Özel savaş politikaları, toplum karşıtı argümanlar üreten ve bu sahte argümanları topluma pazarlayan yeni dünya düzeninin Leviathan’ı. Bu Leviathan’ın toplum karşıtı sunduğu yeni canavarı da özel savaş medyası... Özel savaş medyası; hegemonik

devletlerin tahrip ettiği, toplumsal dokuyu zedelediği, kitle ve iletişim araçlarıyla uyuttuğu medyasal araçların kullanımında ve içeriğin algoritmasının oluşturulmasında başat rol üstlenir. Psikolojik harbin bu en önemli sac ayağında oluşturulan bu politikalar, algı operasyonlarında mahirleşerek toplum karşıtlığına bir g oluşturur. Toplumsal dinamikleri kutuplaştıran, birbirine kırdırtan, kışkırtan ve bu sonuçları savaş gerekçesi hline getiren bu “engerek ve ıyanlar”, daha sonra mağdur rolünü üstlenerek toplum zihninde sahte kahramanlar yaratarak kendi varoluşlarının zeminini oluştururlar.

Hikye burada bitmiyor. Daha da somutlaştıracak olursak; iktidarlar, kendilerine tehdit oluşturabilecek birey ve toplumları silah ve korku mekanizmasıyla dizayn edemedikleri zaman, düşüncede sahte bir zihin inşasını esas alan, uzun sürece yayılan bir politikayı esas alırlar ve uygularlar. Bu safsatalar her ne kadar kısa sürede soluk alsa da egemen glerin hakikatin üzerini tamamen rtebilecek bir g yoktur.

Örneğin; zel savaş medyası yıllardır Türkiye toplumuna Kürdistan gerçekliğini, yaratımlarını, kültürlerini diziler ve sinemalar vasıtasıyla c olarak gösterdi, göstermeye devam ediyor. Yaşanan hayatlar, yaşamaya maruz bırakılan acı gerçekler elbette gerçeklikten ayrı düşünülemez. Fakat uzun süre akıllarda oluşturulacak olan zihin inşası “Kürt pis, Kürt kaba” olduğuuydu. Ve yine ana akımda gösterilen haberlerin hakikatten uzak, içi boş, abartılı cümlelerle yarattığı algısal tahribatlar için korkunç boyutunu ortaya seriyordu. Buna yeni çağın dijital medyası ve sanal medyanın eklenmesiyle, devasa medya şirketleri ve ağları için acımasız ve cani tarafını artık gizli olarak değil, aleni olarak yapmaya başladı. Popüler kültürün kadını metalaştıran, sanattan uzak; bedeniyle çatıştıran bu işleyişten özel savaş medyası da yerini alarak; ekranlara çıkarılan haber sunucuları da bu görsel operasyonlardan nasibini aldı. Toplumla i içe olan toplum-haber ilişkisi gerçeklikten kopuk ele alınarak haber alma hakkı tarihte hiç bu kadar alaşağı edilmemişti. Kadınları fuhuşa sürükleyen, uyuşturucu bataklığında debelenen, şantaj ve tehditlerle oluşturulan bu furyada, devlet içi mekanizmaların, “engerek ve ıyanların”, medya patronlarının birbirine karşı kullandıkları g zehirlenmeleri için başka ahlaksız ve korkutucu yönünü ortaya seriyordu.

Hakeza 3. Dünya Savaşı, Ortadoğu meknında sonu gelmez savaşlara ve toplumsal tahribatlara yol açarken, bunun bedeli tüm mazlum halklara, kadınlara detiliyorken; bu savaşın karanlık yüzünü toplumla buluşturan hakikat gazeteciliği, özel savaş medyasını teşhir eden bir yerden kendi etik ilke ve ölçülerini toplumsal zeminde çoktan oluşturmuştu. Bir taraftan Barış ve Demokratik Toplum çağrısıyla toplumda adeta savaşın

durduğu, barışın en çok konuşulduğu ve tartışıldığı bu düzlemde, özel savaş medyası kaldığı yerden devam ederek savaş çığırtkanlığı yapmayı sürdürüyor. Üzerlerinde takım elbise ve kravatlarla, ceplerinde milyon dolarlarla savaşın fiziki ve zihni hiçbir yıkımına uğramamış bu “engerek ve çıyanlar”, adeta TV kanallarında, gazetelerde ve sanal medya mecralarında barışın yerine savaşın kanlı yönünü aşılarmaktan geri durmuyor. Toplumun ekonomik, sosyal, eğitim ve sağlık alanlarını ve nihayetinde en çok da ahlaki ve politik yapısını dejenere eden bu savaş politikalarına bir de savaş medyasının eklemlenmesi, ciddi boyutta geri dönülemez tahribatlara yol açtığı aşikârdır.

Yeni Şafak, Sözcü, Hürriyet, Akşam, CNN Türk, Habertürk vb. gibi sıralamak uzun sürecektir bu medya kuruluşları, barış karşıtı bir dil takınmaya ve savaşın kalemşörlüğünü yapmaya kaldıkları yerden devam ederken; iktidar yargısı, barış gazeteciliğini ne pahasına olursa olsun yapmaya devam eden özgür basın emekçilerini kriminalize etmekten, yaptıkları hakikat haberciliğine sansür uygulamaktan, hesaplarını kapatmaktan geri durmuyor. Kadınları köle pazarlarında satan, Kürtleri, Alevileri, halkları katleden; kadın ve özgürlük düşmanı cihatçı Colani yönetimini neredeyse kahraman ilan eden bu savaş medyası, Ortadoğu’ya barış ve huzurun gelmesi için mücadele eden, buna kafa yoran, ahlaki ve politik bir toplumun yeni zihin inşasına katkı sunacak tüm hakikat savaşçıları terörist yaftasıyla damgalarmaktan hicap etmiyor.

Bu yazıyı kaleme alırken, diğer taraftan Şêx Maksûd ve Eşrefiye mahallelerine yapılan saldırıların ana akım medyada savaş derinleştiren bir yerden sunulması, oradaki halkın savunmasının terörize edilmesi, tüm gerçeği çıplaklığıyla göstermektedir.

Kürdü tehdit eden, varlığını yok sayan, toplumsal hakikatini görmezden gelen her türlü kastçı iktidarlar için sonun kaçınılmaz olduğunu dile getirirken; özel savaş medyasının da bu toplumsal hakikatten tokadını yiyeceği günlerin yakın olduğunu ifade etmek istiyorum. Bilhassa Kürdistan coğrafyası, nasıl ki Bereketli Hilal’de düşünce ve anlam üretirken bunu etik ve estetik değerlerle toplumla buluşturuyorsa; buna karşı yapılan her türlü kastçı saldırılara karşı direnmek ve öz savunmayı gerçekleştirmek varlığın ana kabulüdür. Özgür basının, özel savaş medyasına; onun engerekleri ve çıyanlarına karşı vereceği en önemli cevap, gerçekleri ve hakikati toplumla buluşturması olacaktır. Ve bugün Rojava’da katledilen Nazım Daştan ve Cihan Bilgin’in bıraktığı iz, tam da bu hakikatin izidir. Onlar, karanlığın en yoğun olduğu yerde bile sözün, bilincin ve direnişin ışığını taşımaktan vazgeçmeyenlerdi. Özel savaş medyasının çarpıtmaya çalıştığı gerçekliği kendi

yaşamlarıyla yeniden kuran; halkların özgürlüğü için yürütülen mücadelenin sesini susturamaz kılan bir çizginin parçasıydılar.

Bu nedenle kapanış paragrafı bir yas cümlesi değil, bir sözün, bir devralışın cümlesi olsun biz ardılları için.

Hakikati karartan her gücün karşısında, Nazım'ın ve Cihan'ın bıraktığı yerden sözü büyütmek ve toplumsal hafızayı diri tutmak bugün hepimizin sorumluluğudur. Çünkü hakikat, en çok da onların anısında ısrar edenlerin omuzlarında taşınır.